

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrta leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Nasledki „verskih“ postav.

O nasledkih že zamoremo zdaj govoriti, kajti je skoro celó gotovo, da bodo te postavbe tudi potrjene. Svetli cesar, ki imajo oblast, sklenjene postavbe potrjevati ali pa potrjenje odreči, so dali pismo Nja Svetosti, papeža Pija, kakor poročajo novine, ministru vnanjih zadev, grofu Andrassy-u, da sestavi odgovor. Minister bo z vso spoštljivostjo in v gladkih besedah blizo tako-le odgovoril: Sveti oče! mi Vas kot poglavarja kat. cerkve, h kateri spada ogromna večina avstrijskih podložnikov, spoštujemo; al Vaše prošnje vendar ne moremo lahko uslišati. V Avstriji imamo ustav (verfassung), vsled kterega delajo zastopniki ljudstev postavbe. Ker je silna večina obeh zbornic „verske“ postavbe sklenila, ni lahko odreči potrjenja.

Tudi ugovor prečastitih škofov utegne isti vspeli imeti, kakor l. 1868 zoper odpravljenje pogodbe s papežem: dal se bo vladi v pretres, potem pa spoštljivo — na stran djal. Smemo torej že zdaj govoriti o nasledkih teh postav, to pa zdaj tudi bolj odkritosrčno, ker še vendar niso potrjene, se torej spis proti kaki postavi pregrešiti ne more. —

Da zamoremo nasledke najti, treba važniše določbe poznati. Postave — kakor so poudarjali vsi govorniki naše stranke, ter so izrekli sveti Oča — merijo na to, da ima država, t. j. državna policija popolno oblast nad kat. cerkvijo, kar izvira iz načela: država je edina vsegamogočna oblast na svetu, kterej se mora podvreči vse, kar leze in gre, toliko bolj kat. cerkev, ki je od nekdanj brezvercem in lahkoživcem hud trn v peti, a ti dan denešnji zvonce nosijo. — Zatorej je v „postavi“ pred vsem poskrbljeno za to, da od kaplana do škofa nijeden duhovnik službe nastopiti ne more, ako ga vlada za to sposobnega ne spozna. V vladinih očeh pa ne sodi nihče, naj bi tudi sam sv. Alfonzji Liguorij bil, za cerkveno službo, kakor le on, kteremu za-

more okrajni glavar v svojem policijskem sporočilu dati spričevalo, da je „v državljanskem oziru neoporečenega vedenja“. (§§. 1. 2. 3. 6. 15). Če je doslej kat. cerkev vsaj v tem svobodna bila, da je pri nekterih, posebno cerkvenih patronatih zamogla z ozirom na pravico in vrednost cerkvene osebe imenovati, odpade to zdaj povse, ker ne sme nihče, kterega kdo drugi kakor vlada za duhovnijo prezentira, službe nastopiti, dokler mu vlada ne pritiska pečata vrednosti in sposobnosti, kar se godi v 30 dneh počenši od dneva, ko je škof imenovanega preponižno vladi naznani se podvizal. Če pa vlada reče: ne, bo treba vnovič službo razpisati in zopet blizo 3 mesece čakati in se loviti.

In kakor vlada z ozirom na „vorwurfsfreie staatsbürgerliche Haltung“ vse službe oddaja, tako si tudi prisvaja nadzorništvo nad duhovniki, ktere bo le tako dolgo v službi trpela, dokler se v kaki stvari ne pregrešijo. Taki grehi so (§. 8.): Če kdo avstrijsko domovinsko pravico zgubi (kar je lahko mogoče, ako se napravi kakor na Pruskem postava, po kterej domovinsko pravico zgubi, kogar je gosposka obsodila, ker je ravnal po načelu: Bogu treba bolj pokornim biti kot ljudem. Drug greh je, če duhovnik pohujšanje daje po svojem obnašanji, (pri tem tudi cerkvena oblast dozda rok križem držala ni). Tretjo vrsto grehov pa delajo „drugi ozirom“, iz kterih zamore vlada po §. 8. rednemu dušnemu pastirju potni list podpisati. Kteri so še ti „drugi ozirom“ ali vzroki, postava ne poveda, kar tudi treba ni, ker §. 2. že vse poveda: „neoporočeno državljansko vedenje“. Če se torej najde kakošen Božidar Rajč, kteri vsled §. 19. ustava matice na slovenski zemlji slovenski vodi, je propal in živa duša mu več pomagati ne more. — Da se pa za vsak slučaj policijskega strahovanja duhovnikov potreben §. najde, skrbi končni §. 60., ki velja: „Državna bogočastna uprava ima paziti, da cerkveni organi iz svojega področja ne sto-

pijo in določbe te postave kakor tudi uredbe, ki se bodo na podlagi te postave osnovale, spolnujejo. V ta namen smejo oblastni je nalogati globe premoženju strahovanega primerne, in posluževati se vseh po postavi dovoljenih posilnih pomočkov (Zwangsmassregeln).“

Kje pa je škofovska oblast proti takim določbam? boste vprašali. „Postava“ na to odgovarja: 1) Škofi in njih namestniki vladajo po škofijah le na toliko, kolikor jim „državna“ postava pripuša (§. 14.) 2) Odpadnikov in onih, ki ne živijo po cerkvenih predpisih, smejo sicer kaznovati, službe jim pa proti vladini volji vzeti ne morejo, ti še imajo pravico, proti odločni, ostri cerkveni postavi pritožiti se proti škofu pri posvetni vladni (§§. 18. 19. 28.) 3) Če je škofu neljubo, da vlada zvestega duhovnika zaradi „državlanskega vedenja“ strahuje, se sicer sme pri ministru pritožiti, pomagati pa nič ne more, če minister strahovanje potrdi (§. 6.) Ker slednjič postava samo „vnanje razmere cerkve proti državi“ vravnava, zamore vlada 4) ustaviti „iz javnih ozirov“ vsako cerkveno naredbo zadevajočo javno službo božjo (§. 17.) —

To so torej poglavitne določbe prve „verske“ postave. Iz tega je razvidno, da ima odslej državna policija popolno oblast nad kat. cerkvijo. Minister Stremayr je pa tudi brez ovinkov izrekel, kam da vse to meri. „Trpeti se ne more, da bi cerkveni služabniki postali pooblaščenici državnopravne opozicije.“ Ker je namreč liberalstvo ustvarilo cerkvi in krščanstvu pogubnih postav (glej šolske postave); ker pravi katoliški duhovniki tudi k temu molčati ne morejo, da se narodne pravice zatirajo; ker slednjič sedaj vladajoča nemško-liberalna stranka upora od strani duhovnikov ne more trpeti, katoliško duhovenstvo pa z liberalci držati ne more, zatoorej je bilo treba postav, ki izdajejo kat. duhovenstvo državni policiji, ki bi naj upor proti liberalnim ustavakom zadušiti pomagala.

Kakošen sad bo to rodilo? Značajni, svojemu poklicu in narodu zvesti duhovniki, bodo ostali dosledni tudi pod to postavo in v društvi kakor tudi sicer ljudem pravo pot kazali posebno ob volitvah. Po ovadah in po lastnem opazovanju bodo vse to okrajni glavarji zaznamovali, in vsi ti značajni duhovniki so v državljanskem oziru nevarni ali vsaj sumljivi, kar je zadosti, da se jim prošnja za cerkv. službo odbije.

Ker pa ima — hvala Bogu — vsaka slovenskih škofij dovolj odločnih, pravega duha vnetih duhovnikov, ki službe kot župniki ne bodo dobili, bo v malo letih mnogo fará brez župnikov. Odpre se obširno polje ovađuštva, ki narašča tem bolj, kolikor bolj čutijo slaboverci in razuzdanci, da zamorejo duhovniku škodovati. Kar pa zadeva one, ki bodo pred vsem drugim vladini sluge, je resnico povedal v državnem zboru izvrstni dalmatinski župnik Pavlinovič, rekoč:

„V očeh ljudstva niso več duhovniki po božji volji, poslani dušam vzveličanje, ako se dajo posvetni vladni rabiti za orodja krivice in protinarodnega nasilstva.“ —

Pri takem stanju zgubi duhovski stan vso postavno obrambo, ker je duhovnik popolnoma izdan ovađuštvu in vladni policiji, ki ga strahuje, preden ga je zaslišala in preden se je mogel zagovarjati. Je pa tudi nevarnost velika, da duhovski stan vse spoštovanje pri ljudeh zgubi. Če namreč duhovnik v sedanjem času, ko se po liberalnih napravah brezverstvo med ljudstvom širi in narodnost zatira, molči, ali še celo z liberalci vleče, bo razžalil vse, ki so še pošteni in narodni. — Slednjič nastane pri takem stanju v nekaterih letih grozno pomanjkanje duhovnikov; vojaška postava je že zdaj veliko mladenčev duhovskemu stanu vzela, druge bo odpodilo žalostno stanje duhovenstva pod takimi postavami, kajti mikati ne more mladenča, da se odloči za stan, v katerem se vrh mnogih drugih težav od človeka še to zahteva, da zataji svojo narodnost in vso politično svobodo.

In prav pomanjkanje duhovnikov bo rodilo dobrih nasledkov: britka skušnja bo tudi zatelebanim nemčurjem oči odprla, da bodo spoznali, kaj se pravi nemčurje in slovenske liberalce, ki z unimi vred take postave sklepajo, pošiljati za poslance na Dunaj. Tega nasledka bo „Gospodar“ še posebno vesel zato, ker je lani vse to pred povedal, pa ga mnogi niso poslušali, drugi mu pa s „Slov. Narodom“ očitali, da „visoko politiko“ dela! Le počakajmo; skušnja bo pokazala, kdo da je bolj poznal velike koristi ljudstva: mi, ki smo učili in opominjali, da nikar ne volite liberalcev, ali pa oni, ki so v „Narodu“ in „Tedniku“ brez konca in kraja ljudstvo ščuvali, da so le liberalci zaupanja vredni možje?

Nezaupnica

Gosp. Konrad Seidlnu, deželnemu in državnemu poslancu.

Odkar ste se štajerskim Slovincem s pomočjo nemških liberalcev vsilili v deželni in državni zbor, smo imeli vedno nezaupanje do Vas, kot tujca, ki naših zadev ne poznate in za nas srca nimate, kar ste zadostno pokazali v deželnem in državnem zboru, kjer ste naše najpravičnejše želje pobijati in naše verno srce žaliti pomagali, držé se nemško-liberalne stranke, to je onih, ki naš narod zatirajo in katoliško vero očitno zasmehujejo; a naše nezaupanje do Vas se je še veliko pomnožilo od zadnjega državnega zbora, kjer ste vseskozi vlekli z najbolj zagrizeno levico, ter dvakrat nam v škodo glasovali za državni dolg onih 80 milijonov. Do vrha pa bo prikipelo naše nezaupanje, kedar boste oddali svoj glas za konfesijonelne po-